

ZORUNLU DEPREM SİGORTASINDA SÖZLEŞME ÖNCESİ BEYAN YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE BİNA KİMLİK SERTİFİKASININ SÖZLEŞME ÖNCESİ BEYAN YÜKÜMLÜLÜĞÜNDE KULLANILMASI*

Pre-Contractual Declaration Obligation in Compulsory Earthquake Insurance and Use of Building Identity Certificate in Pre-Contractual Declaration Obligation

Hamit ÇAVUŞ**

Sefa ER***

Özet

Sigorta sözleşmesi kurulurken prim ve riziko arasındaki dengeyi sağlamak için sigortacının sigorta ettirenin bilgisine ihtiyacı vardır. Bu sebeple sigorta ettiren sözleşme öncesinde sigortalanan menfaate ilişkin önemli hususları sigortacıya beyan etmelidir. TTK md. 1435 ile 1443 arasında sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü düzenlenmiştir. Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemesi durumunda kusur durumuna göre sigortacı tarafından cayma, sigorta ödemesinde indirim ve sigorta ödemesinden muafiyet gibi yaptırımlar uygulanabilir. Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları C.2’de sözleşmenin düzenlenmesi aşamasında, sigortalının veya sigorta ettirenin, meskenin brüt yüzölçümü, yapı tarzı, adresi, geçmiş depremlerde hasar durumu gibi bilgilerde gerçeğe uygun olmayan beyanı durumu uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Sigorta ettirenin yapının orta veya daha ağır hasar durumunu kasıtlı olarak beyan etmediği anlaşıldığı takdirde Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), riziko gerçekleşmiş olsa bile sigortacı sözleşmeden cayabilir ve beyan yükümlülüğünün ihlal edildiği sigorta dönemine ait prime hak kazanır.

Sigorta ettirenin, Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS) yaptırırken sigortacı tarafından aydınlatılmamış olması, yanlış beyan durumunda uygulanacak yaptırımın TTK’ye göre daha hafif olması, daha az prim ödemek istemesi gibi sebeplerle sigorta ettiren beyan yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemektedir. Bu durum ise bir yandan DASK’ın prim kaybına sebep olurken bir yandan da rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden arzuladığı faydaya kavuşmasını engellemektedir.

Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartları’nda yer alan “sigorta ettirenin/sigortalının beyanı ile sigortalının Tarım ve Orman Bakanlığı kayıt sistemi bilgilerine dayanarak yapar.”

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 30.10.2024

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 08.01.2025

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği md. 43/5 gereği Özel Hukuk Doktora Programında hazırlanmakta olan “Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü” adlı tez çalışmasından türetilmiştir.

** Öğr. Gör., Karabük Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk ABD Doktora Öğrencisi, hamitcavus@karabuk.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3846-2767>.

*** Dr., Hâkim, Yargıtay, sefaer@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5738-8224>.

hükmü ile sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne aykırı davranışın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Buna benzer olarak Bina Kimlik Sertifikası¹ (BKS) uygulaması ile binaların fiziksel durumlarına, adreslerine, yapı bilgilerine, kullanılan malzemelere ve teknik özelliklerine erişim sağlanabilecektir. ZDS'nin, sigorta ettirenin beyanı ile Bina Kimlik Sertifikası'nda yer alan bilgilere dayanılarak yapılması sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne aykırı davranılmasından kaynaklanan sorunları da en aza indirecektir.

Anahtar Kelimeler: Beyan yükümlülüğü, zorunlu deprem sigortası, sigorta sözleşmesi.

Abstract

When concluding an insurance contract, the insurer needs information from the policyholder in order to ensure a balance between premium and risk. For this reason, the policyholder should inform the insurer of important matters relating to the insured interest prior to the conclusion of the contract. Articles 1435 to 1443 of the Turkish Commercial Code govern the policyholder's pre-contractual disclosure obligations. If the policyholder fails to comply with this obligation, the insurer may impose sanctions such as cancellation and reduction of the insurance payment, depending on the degree of fault. Vol.2 of the General Conditions of Compulsory Earthquake Insurance regulates the sanctions to be applied in the event that the insured or the policyholder makes a false declaration in the information provided, such as the gross area of the dwelling, type of construction, address, damage in previous earthquakes. In the event of misrepresentation of information such as the damage status in past earthquakes, Catastrophe Insurance Pool may withdraw from the contract even if the risk has been realised and is entitled to the premium if it is understood that the policyholder has deliberately failed to declare a moderate or severe damage status.

The policyholder does not duly fulfill the declaration obligation for reasons such as the fact that the insurer does not explain how to make a declaration, the fact that the sanction for misrepresentation is less severe than in the Turkish Commercial Code, and the fact that the policyholder wants to pay less premium. This situation, on the one hand, causes Catastrophe Insurance Pool to lose premiums and, on the other hand, prevents the policyholder from obtaining the desired benefit from the insurance contract in the event of the occurrence of the risk.

The provision in the General Terms and Conditions of the Agricultural Insurance Act that "it is based on the declaration of the policyholder/insured and the information in the registration system of the Ministry of Agriculture and Forestry" prevents behavior contrary to the pre-contractual declaration obligation. With the application of the Building Identification System, physical locations, addresses, construction information, materials used and technical specifications of buildings will be accessible. The implementation of compulsory earthquake insurance on the basis of the policyholder's declaration and the information contained in the building identification system will also eliminate the problems arising from the breach of the pre-contractual declaration obligation.

Keywords: Declaration obligation, compulsory earthquake insurance, insurance contract.

GİRİŞ

6 Şubat Kahramanmaraş depremi ülkemizin deprem coğrafyasında olduğunu bir kez daha acı bir şekilde hatırlatmıştır. Yaşanan bu deprem sonucunda oldukça büyük bir alan etkilenmiş; çok sayıda can kaybı ile birlikte maddi kayıp meydana gelmiştir². Zorunlu deprem sigortasına konu olan meskenlerde depremin yol açtığı

¹ Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği md. 31: 'Bakanlıkça belirlenen yapılardan iş bitirme aşamasına gelenler için (Değişik ibare: RG-12/2/2022-31748) yapı müteahhidince Bakanlıktan temin edilen Ek-28'de gösterilen Form-26'ya uygun bina kimlik sertifikası, yapının kolayca görünen bir yerine asılır.'

² https://dask.gov.tr/upload/basin_bultenleri/2023/Kahramanmara%C5%9F%20Deprem%20Raporu_B%C3%BClten_270323.pdf (Erişim Tarihi: 02/10/2024).

maddi kayıplar kısmen de olsa giderilmiştir³.

Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS), 1999 Marmara ve Düzce depremlerinin ardından, ortaya çıkan zararın büyüklüğünün ve ülke ekonomisinde yol açtığı hasara daha etkin çözüm arayışının bir sonucudur. Havuz sigortasının bir örneği olan ZDS'nin zorunlu hale getirilmesinde sigorta bilincinin gelişmemiş olması ile deprem rizikosuna karşı güvence sağlanması ve rizikonun dağıtılmasının temin edilmesi de bulunmaktadır. Bunun sonucunda, Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), ZDS teminatını sağlayan kamu tüzel kişiliğine sahip bir kurum olarak 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulmuş ve 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu (ASK) ile daha sağlam bir yasal çerçeveye kavuşmuştur.

ZDS, 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu (ASK) ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları (ZDSGŞ) ile düzenlenmiştir. Zorunlu deprem sigortasında sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü ZDSGŞ C. 2-1'de yer almaktadır. Anılan düzenleme meskenin yapı tarzı, adresi, brüt yüzölçümü, geçmiş depremlerde hasar durumu gibi bilgilerin sigorta ettiren tarafından sigortacıya bildirilmesi gerektiğini içermektedir. Sigorta ettiren tarafından sigortacıya beyan edilmesi gereken hususlar örnekleme yoluyla düzenlenmiş, belirtilen hususlara benzer durumların da beyan edilmesinin gerektiği düzenlemede yer alan "gibi" ifadesinden anlaşılmaktadır.

Yapının su ve elektrik aboneliğinin⁴ veya tapu kütüğünde tescil ve terkin işlemlerinin⁵ yapılabilmesi için geçerli bir zorunlu deprem sigortasının bulunması bu sigortayı bir ihtiyaç olarak değil; sigortanın zorunluluk olarak görülmesine sebep olmaktadır. Bu durum da ise ZDS sigorta ettiren tarafından deprem rizikosuna karşı güvence sağlamak için değil, anılan zorunluluğu yerine getirmek için yapılmaktadır. Hal böyle olunca sigorta ettiren özellikle sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü yerine getirirken daha az prim ödemek amacıyla veya gerekli dikkat ve özeni göstermemesi sebebiyle meskene ait bilgileri gerçeğe uygun bildirmemektedir.

Sigorta sözleşmesi kurulmadan önce sigortalanan menfaate ilişkin sigorta ettirenin sigortacıya önemli hususları bildirmesi gerekir. (TTK md.1435) Sigortacı açısından sigortalanan menfaat sigorta ettirenin verdiği bilgi çerçevesinde şekillenir. Sigorta ettiren açısından sigorta sözleşmesi teknik bir konu, bir bilinmeyendir. Sigorta sözleşmesinin tarafları açısından bu bilgi asimetrisi, taraflara yüklenen sigortacının aydınlatma yükümlülüğü ve sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü ile aşılmaktadır⁶.

³ <https://www.aa.com.tr/tr/6-subat-depremlerinin-birinci-yili/dask-6-subat-depremleri-icin-35-milyar-liralik-hasar-odemesi-yapti/3128347> (Erişim Tarihi: 02/10/2024).

⁴ DASK md. 11/1, Doğal Afet Sigortaları Kurumu Çalışma Esasları Yönetmeliği md. 24.

⁵ DASK md. 11/2.

⁶ Mehmet Özdamar, *Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü* (Yetkin Yayınları 2009), 46; İbrahim Ağsagal, *Sigorta Sözleşmesinde Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğüne Aykırılık ve Sonuçları* (Adalet Yayınevi 2015) 32; Firat Öztan, *Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1966) 74.

Sigortacı, sigorta sözleşmesinde belirlenen prim karşılığında rizikoyu taşıma borcu altındadır⁷. ZDS’de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemesi sigortacının sigorta primini olması gerekenden daha az hesaplamasına neden olur. Bu durum ise prim riziko dengesini sigortacı aleyhine bozmaktadır. Prim riziko dengesi sigortacı aleyhine bozulduğu için sigortacının prim farkını talep etme, cayma, sigorta ödemelerinin kısmen veya hiç ödenmemesi hakkı bulunmaktadır. (ZDSGS C-2/2,3,4; TTK md. 1439)

Çalışma kapsamında ilk bölümde ZDS’nin tanımı, kapsamı ve amacı ile ZDS’den doğan uyuşmazlıklarda uygulanacak hükümler incelenmiştir. İkinci bölümde ise ZDS’de sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün içeriği, şekli, süresi, usulü, tarafları, ihlali ve yaptırım ZDSGS’deki ve TTK’deki sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin hükümler karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Son bölümde ise sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlalinin önüne geçmek amacıyla kullanılabilecek Bina Kimlik Sertifikası üzerinde durulmuştur.

I. ZORUNLU DEPREM SİGORTASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİ

Sözleşme hukukuna hâkim olan ilkelerden biri de sözleşme özgürlüğüdür. Bu özgürlük Anayasa md. 48’de anayasal güvence altına alınmış ve Türk Borçlar Kanunu (TBK) md. 26 ve 27’de ise bu özgürlüğün içeriği ve sınırları belirlenmiştir. Bireylerin sigorta sözleşmesi yapması ihtiyaridir. Ancak Anayasa’da özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürütmesini sağlamak için sözleşme özgürlüğünün sınırlanabileceği düzenlenmiştir. Anayasa md. 13’e göre; temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sebeple Sigortacılık Kanunu (SK) md. 13’te zorunlu sigorta ihdasının kamu yararı gözetilerek Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılabileceği Anayasa’ya aykırıdır⁸.

⁷ ‘Sigorta hukukunda, sigortacının edimini açıklayan temel iki teori bulunmaktadır. Bunlar, “Parasal Edim Teorisi” ve “Riziko Taşıma Teorisi”dir. Parasal edim teorisine göre sigortacının borcu rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta tazminatı ya da bedelini ödemekten ibarettir. Rizikonun gerçekleşmesi sigorta bedeli ya da tazminatının ödenmesi açısından geciktirici şart niteliğindedir. Riziko taşıma teorisine göre ise sigortacının borcu sözleşmenin kurulmasından rizikonun gerçekleşmesine veya sigorta sözleşmesinin süresinin sona ermesin kadar rizikoyu taşımazdır. Türk sigorta hukukunda benimsenen teori riziko taşıma teorisidir.’, Sevgican Aydın, *Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün İhlali ve İhlal Halinde Sigortacının Hakları: Özellikle Oranlama Sistemine Göre Tazminattan İndirim Hakkı* (Seçkin Yayıncılık 2018) 13; Özdamar (n 7) 67; Rayegan Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku* (17th edn, Oniki Levha Yayınları 2021) 169; Alman Hukuku’nda ise bu görüşe katılan yazarlar: Theo Langheid and Manfred Wandt (eds), *Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz Band 1: §§ 1-99, VVG-InfoV* (3rd edn, C.H. Beck 2022) VVG § 1 Rn. 40-41; Wilfried Ruffer, Dirk Halbach and Peter Schimikowski (eds) *Versicherungsvertragsgesetz* (5th edn, Nomos 2024) VVG § 1 Rn. 33-34.

⁸ Abdurrahman Eren, ‘Anayasa Mahkemesinin Kanun Hükmünde Kararnamelere İlişkin İçtihadı Doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Değerlendirilmesi’ (2019) 36(1) Anayasa Yargısı Dergisi 1-72, 39; ‘Mahkeme’nin bu yorumunu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (CBK) açısından değerlendirdiğimizde, “sınırlamalar” konusunda bir fark olmadığı sonucuna varabiliriz.

Ancak ASK ile deprem başta olmak üzere sigorta şirketlerince teminat verilmesinin güç veya olanaksız olduğu doğal afetler sonucunda ortaya çıkan zararın tazmini için DASK tarafından teminat sağlanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda ZDS'nin kamu yararı ve güvenliği ile milli ekonomik gereklerin⁹ sonucu olarak ASK¹⁰¹¹ ile düzenlenmesi yerinde olmuştur.

ZDS'nin tanımı ASK md. 2/1-ğ'de, “*Binalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu sigorta*” olarak yapılmıştır. ZDS, zarar sigortası türü olan aktif sigorta niteliğindedir¹². Diğer bir deyişle ZDS zorunlu mal sigortasıdır¹³. Bunun sonucu olarak da riziko gerçekleştiğinde sadece mal zararları giderilmekte; cismani zararlar tazmin edilmemektedir.

A. Kapsamı

ZDS'nin kapsamı ASK md. 10/1'de, “*Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tâbi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binaların içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya sağlanan kredi ile yapılan meskenler*” olarak belirtilmiştir. Ayrıca anılan hükümden yer alan şartların sağlanmasıyla henüz tapuda cins düzeltilmesi yapılmamış arsa olarak görülen binalar, kat irtifakı tesis edilmiş binalar ile tapu tashihi yapılmamış kooperatif evleri de ZDS'nin kapsamına dahildir.

ASK md. 10/2' de ise “*2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu'na tâbi olan veya kamu hizmet binası olarak kullanılan binalar ve bağımsız bölümler, köy nüfusuna*

Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca, sosyal ve ekonomik haklar da dahil olmak üzere, CBK'larla doğrudan sınırlayıcı düzenlemeler yapılamaz.’

⁹ Aynur Yongalık, ‘Zorunlu Deprem Sigortası’ (2001) 21(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 151-174, 167.

¹⁰ Metin Sariaslan, ‘Zorunlu Deprem Sigortası ve Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Doğabilecek Hukuki İhtilaflar’ (2023) 36(169) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 407-470, 410: “Afet Sigortaları Kurumu (ASK) ile sadece deprem değil, sigorta şirketlerinin teminat vermekte zorlandığı veya imkansız bulunduğu doğal afetlerden kaynaklanan zararlar ile terör sonucu oluşan bedensel zararların güvence altına alınması amaçlanmıştır. Ancak, Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS) dışında kalan diğer doğal afetler ve terör olaylarına yönelik zararlarla ilişkin alt düzenlemeler yapılmamıştır.”

¹¹ Çalışmanın yapıldığı dönemde deprem dışında kalan diğer doğal afetlerinde teminat altına alınacağı Zorunlu Afet Sigortası'nın kanunlaştırma çalışmaları devam etmektedir. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/zorunlu-afet-sigortasi-kisa-surede-devreye-girecek/3242923> (Erişim: 06/10/2024).

¹² Samim Ünan, ‘Zorunlu Deprem Sigortası, Zorunlu Deprem Sigortası Paneli’ (2011) 1 Sigorta Hukuku Dergisi 87-97, 88; Nuray Barlas, ‘Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları’ (2011) 15(3-4) Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 113-156, 123.

¹³ Serdar Demirci, ‘Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar’ (2023) 81(6) Ankara Barosu Dergisi 23-64, 30.

kayıtlı ve köyde sürekli oturanlarca köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yapılan binalar ile 634 sayılı Kanun kapsamında olsalar dahi tamamı ikamet dışı amaçlarla kullanılan binalar” ile ZDSGŞ A-2’de belirtilen “tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar; Projesi bulunmayan ve mühendislik hizmeti görmemiş binalar; taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde tadil edildiği veya zayıflatıldığı tespit edilen binalar; taşıyıcı sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde ilgili mevzuata ve projeye aykırı olarak inşa edilen binalar; yetkili kamu kurumları tarafından yıkılmasına karar verilen binalar ile mesken olarak kullanıma uygun olmayan, bakımsız, harap veya metruk binalar” ın ZDS kapsamında olmadığı düzenlenmiştir.

ZDSGŞ’de ZDS’nin kapsamı dışında kaldığı belirtilen “*tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar*” ve ASK’da ZDS kapsamından yer aldığı belirtilen “*ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler*” hükümleri arasında çelişki bulunmaktadır. Tamamı ticari veya sınai¹⁴ amaçlı kullanılan yapı ZDS sigortasının kapsamı dışındadır. Ancak yapının bir kısmı sınai amaçlı kullanılırsa mefhumu muhalifine göre ZDS kapsamında olduğu sonucu çıkmaktadır. Ticari ifadesi ticarethane, büro terimlerini de kapsamaktadır. Sınai amaçlı kullanılan yapıda endüstriyel faaliyette bulunmaktadır. Bu durum ise yapının ticari amaçla kullanılmasına göre rizikoyu ağırlaştıran bir durumdur. ASK’ye göre ise mesken olarak yapılmış yapıların ticarethane, büro gibi amaçlarla kullanılan kısımları ZDS kapsamındadır. Mesken olarak inşa edilen yapının bağımsız bölümlerinin sınai amaçlı kullanılması durumunda bu bağımsız bölümler ASK’ye göre ZDS’nin kapsamı dışında; ZDSGŞ’ne göre ise ZDS’nin kapsamındadır. ZDSGŞ ile ASK arasındaki bu çelişkinin ortadan kaldırılması için ZDSGŞ yer alan “*tamamı ticari veya sınai amaçla kullanılan binalar*” ifadesinin, “tamamı ticari veya bir kısmı sınai amaçla kullanılan binalar” olarak değiştirilebilir.

ZDS kapsamı dışında kalan yapıların yanlışlıkla ZDS’ye konu olması durumunda sigorta ettiren yapının kapsam dışında kaldığını ispat ederse sözleşme geçmişe dönük olarak iptal edilir ve sigorta ettirenin ödemiş olduğu prim iade edilir. (ZDSGŞ C-2/6) Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü yerine getirmesine rağmen yapının ZDS’nin kapsamı dışında kalması durumunda sigortacıya sözleşmeyi iptal etme hakkı verilmemiştir. Yargıtay Kararı’na¹⁵ konu uyuşmazlıkta sigorta ettiren tarafından yapının köy yerleşik alanında bulunduğu beyan edilmiş, yapı ZDS kapsamı dışında kalmasına rağmen sigortacı tarafından sözleşme yapılmıştır. Riziko gerçekleşikten sonra sigorta ettirenin sigorta tazminat talebi, sigortacı tarafından yapının köy yerleşim alanında bulunması ve bu sebeple ZDS kapsamı dışında kaldığı gerekçesi ile reddedilmiştir. Yargıtay ise sigortacı tarafından yapının köy yerleşim alanında kaldığının sigorta ettirenin beyanı ile öğrenmesine rağmen sözleşmeyi

¹⁴ Sanayi ile ilgili; endüstriyel (sozluk.gov.tr, Erişim:22/10/2024).

¹⁵ Yargıtay 11. HD, E.2012 / 6799, K. 2013 / 6413, K.T. 1.04.2013.

yapması ve daha sonra yapının ZDS kapsamı dışında kaldığını belirterek sigorta tazminatını ödemekten kaçınmasını dürüstlük ilkesi gereğince yerinde görmemiş ve sigorta ettirenin tazminat talebinden sigortacının sorumlu olduğuna karar vermiştir.

ZDSGŞ A-1/2’de ise “*temeller, ana duvarlar, bağımsız bölümleri ayıran ortak duvarlar, bahçe duvarları, istinat duvarları, tavan ve tabanlar, merdivenler, asansörler, sahanlıklar, koridorlar, çatılar, bacalar ve yapının benzer nitelikteki tamamlayıcı kısımlarında meydana gelen ...*” zararlar ZDS’nin zarar kapsamı olarak belirlenmiştir. Buna karşılık ZDSGŞ A.3’te ise “*enkaz kaldırma masrafları, kar kaybı, iş durması, kira mahrumiyeti, alternatif ikametgah ve işyeri masrafları, mali sorumluluklar ve benzeri dolaylı zararlar, her türlü taşınır mal, eşya ve benzerleri, ölüm dahil olmak üzere tüm bedeni zararlar, manevi tazminat talepleri, deprem ve deprem sonucu oluşan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) veya yer kaymasının dışında kalan hasarlar, belirli bir deprem hadisesine bağlı olmaksızın binanın kendi kusur ve özellikleri nedeniyle zamanla oluşan zararlar.*” kapsam dışı bırakılmıştır.

B. Amacı

Deprem sonucunda ortaya çıkan zararın büyüklüğü göz önüne alındığında bu tür bir rizikonun sigorta şirketlerince teminat altına alınması çok güç, hatta neredeyse imkansızdır¹⁶. Bu sebeple deprem rizikosu için ZDS müessesesi ihdas edilmiş ve sigortacı olarak tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olan Doğal Afet Sigortası Kurumu kurulmuştur. ASK md. 1’de ZDS’nin amacı deprem sonrası binalarda ortaya çıkan maddi zararın giderilmesi olarak belirtilmiştir.

ZDS’nin amaçlarından biri de deprem bölgelerindeki tüm binalara makul primlerle sigorta güvencesi altına alınacak şekilde sigorta sözleşmesi yapılmasını sağlamaktır¹⁷. Özellikle sigorta bilinci ve farkındalığı gelişmemiş toplumlarda sigorta ettirenlerin az olması yüksek primlerin hesaplanmasına sebep olmaktadır. Ancak deprem sigortasının zorunlu olması sigorta ettirenlerin çoğalmasını sağlamakta; bu da riziko havuzunun genişlemesine ve primlerin de düşmesine neden olmaktadır¹⁸. Ayrıca yapılacak reasürans sözleşmeleri ile deprem sonrası oluşan mali yük de uluslararası piyasaya yayılmaktadır¹⁹.

Sosyal devlet ilkesinin bir sonucu olarak depremde ortaya çıkan zararın giderilmesinde devletin sağladığı kredi ve doğrudan yardımlar rol almaktadır. Ancak deprem dolayısıyla bireyler devlete olan borçlarını ve vergi ödemelerini gereği gibi yerine getiremeyebilir. Depremin sonucunda devletin bir yandan geliri azalırken gideri artmaktadır. ZDS ile kısmen de olsa sigortalı depremedelere ödeme yapıl-

¹⁶ Yongalık (n 9) 158.

¹⁷ Sarıaslan (n 10) 422; ASK Genel Gerekçesi.

¹⁸ Barlas (n 12) 125.

¹⁹ İbid 125; Yongalık (n 9) 167.

makta bu durum ise bireylerin yanı sıra devletinde faydasına hizmet etmektedir²⁰.

ZDS kredi teminini de kolaylaştırmaktadır. Nitekim riziko gerçekleştiğinde bina sahibinin zararının giderilmesi için yapılan ZDS, bina için konut kredisi kullanılması durumunda kredi kurumunun da güvencesi haline gelmektedir. Ayrıca kredi süresi boyunca da ZDS'nin yenilenmesi gerekmektedir. Eğer bu yenileme yapılmaz ise sigortalıya bilgi verilerek kredi veren kurum tarafından ZDS re'sen yenilenir²¹.

ZDS ile sigorta güvencesinin sağlanabilmesi için sigortalanan binanın mevzuata uygun bir şekilde yapılması ve sigorta süresince de mevzuata uygun kullanılması gerekmektedir²². Örneğin kolanları kesilen bir bina ZDS güvencesinden faydalanamaz. Sigorta ettirenlerin sigorta güvencesinden faydalanmak için hem bina yapımında hem de kullanımında mevzuata uygun hareket etmeleri bireylerin daha güvenli konutlarda ikamet etmesini sağlar²³.

C. Uygulanacak Hükümler

ZDS ilk defa 587 sayılı KHK ile 1999 Marmara depreminden sonra düzenlenmiştir. ZDS'nin kanun olarak düzenlenmesinin zaman alacağı düşüncesi ZDS'nin KHK olarak düzenlenmesine neden olmuştur²⁴. Ancak aynı zamanda kanun çalışmalarları da devam etmiştir. 2012 yılında 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu kabul edilmiş ve ZDS kanun ile yasal çerçeveye sahip olmuştur. ZDS'den kaynaklanan uyuşmazlıklarda asli kaynak 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu'dur. Ancak anılan kanunda ZDS'ye ilişkin ayrıntılı düzenleme yer almamaktadır. Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları, 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu'ndan yaklaşık bir yıl önce Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Ancak 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu yürürlüğe girdikten sonra Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ZDS'ye uygulanabileceği öğretide çoğunluk görüş olup istisnai olarak TTK'nin uygulamayacağına ilişkin görüş de bu-

²⁰ Yongalık (n 9) 168; Şaban Kayıhan, 'Zorunlu Deprem Sigortası' (2004) 8(1-2) Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 497-516, 501.

²¹ Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği md. 7/2.

²² ASK m.10/4'te.

DASK'ın, ilgili mevzuata ve projeye aykırı inşa edilen binaları sigortalamama yetkisine sahip olduğu; ayrıca taşıyıcı sisteminde olumsuz etki yaratacak şekilde tadilat yapılan veya zayıflatıldığı tespit edilen binaların sigorta kapsamına alınmayacağı hüküm altına alınmıştır. ZDSGŞ C.2'de mevzuata aykırı değişiklik yapılan meskene ilişkin sigorta sözleşmesinin feshedilebileceği düzenlenmiştir.

²³ Kayıhan (n 20) 501; Kübra Yetiş Şamlı, 'Yargıtay Kararları Işığında Zorunlu Deprem Sigortasına İlişkin Bazı Sorunlar' (2023) Sorumluluk Hukuku Sempozyumu-II Bildiri Kitabı 97-144 (Filiz Kitabevi), 126.

²⁴ Ali Bozer, *Sigorta Hukuku: Genel Hükümler, Bazı Sigorta Türleri* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2004) 91,

lunmaktadır²⁵. ZDS'nin TTK'da düzenlenen sigorta sözleşmesi niteliğinde olması, ZDS'nin düzenlendiği özel hükümlerde zamanaşımı, eksik sigorta gibi konularda hüküm içermemesi, ZDS'de kamu tarafından oluşturulan sigorta havuzunun geniş anlamda sigortacı tanımına dahil olması TTK hükümlerinin ZDS'ye uygulanması gerektiğini savunanların temel gerekçeleridir. TTK'nın ZDS'ye uygulanamayacağı görüşünde olanlar ise DASK'ın kamu kurumu olmasının ve Sigortacılık Kanununa göre sigortacı sıfatına sahip olmak için gerekli olan anonim şirket veya kooperatif olarak örgütlenmemesinin ZDS'nin sözleşme niteliğine etki etmediğini ancak sigorta sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceğini dile getirilmektedir. Ayrıca ZDS, bir kamu hukuku tüzel kişisi olan DASK tarafından işletilmekte²⁶ ve kendine özgü bir mevzuata tabidir. Bu görüşü savunanlara göre ZDS, Türk Ticaret Kanunu'na değil, Afet Sigortaları Kanunu'na ve bu kanunda boşluk olması durumunda Türk Medeni Kanunu'na tabidir²⁷.

Kanaatimizce ZDS'nin bir sigorta sözleşmesi olması, sigorta sözleşmesinin TTK'de düzenlenmesi ve TTK md. 1'e göre kanunda yer alan hükümlerin kanunun temel uygulama alanı olarak belirtilmesi TTK'nin ZDS'ye uygulanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca ZDS'de sigortacı olarak kamu kurumu niteliğindeki DASK'ın SK'ye göre kurulmamış olması da ZDS'nin sigorta sözleşmesi niteliğini etkilemeyecektir. Bu sigorta sözleşmesinin sosyal işlevinin olması ancak zorunlu olmasının bir sebebi olarak gösterilebilirken; ZDS'ye TTK hükümlerinin uygulanmaması için geçerli bir sebep değildir.

Çalışma konusu olan sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin hükümler değerlendirildiğinde öncelikle özel kanun niteliğinde olan ASK hükümleri uygulanır. Ancak ASK'da sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin hüküm bulunmamaktadır. ZDS'ye ilişkin ikincil mevzuat olan ZDSGS'de sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin hükümler düzenlenmiştir. TTK'da ise sözleşme önce beyan yükümlülüğüne ilişkin hükümler md. 1435-1443 arasında yer almaktadır. TTK md. 1452/3'te sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin nispi emredici nitelikte olduğu; sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştirilemeyeceği

²⁵ TTK hükümlerinin ZDS'ye uygulanabileceği görüşünde olanlar için bkz Sarıaslan (n 10) 415-420; Kâmil Özbasan, 'Zorunlu Deprem Sigortasına Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması' (2023) 36(168) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 403; Demirci (n 13) 32; Yetiş Şamlı (n 23) 101-103; Gülşah Yılmaz, 'Zorunlu Deprem Sigortasında Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Sözleşme Öncesi Hasar Tespiti Yapma Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi' (2021) Uluslararası Deprem Hukuku Sempozyumu Bildiri Kitabı 197-224 (İstanbul Medipol Üniversitesi Yayınları), 207-208; aksi görüş için bkz: Vural Seven, 'Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun (DASK) Hukuki Durumu ve Kahramanmaraş Depremi Sonucunda Ortaya Çıkan Güncel Gelişmeler' (2024) 36(171) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 255-288, 267.

²⁶ Ali Bozer, 'Zorunlu Deprem Sigortası' (2001) 21(1) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 243-254, 254; Bozer'e göre Zorunlu Deprem Sigortası'nın ihdası ve sigortacı olarak kamu kurumunun olması sigortacılık ilkeleri açısından sakıncalı ve kötü bir devletçilik anlayışıdır. Ünan (n 13) 89: Ünan ise daha iyi bir alternatif olmadığı için Zorunlu Deprem Sigortası uygulamasının yerinde olduğunu belirtmektedir.

²⁷ Seven (n 25) 287.

aksi halde kanun hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. ZDSGS’de sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne ilişkin yer alan hükümlerin TTK’ya göre sigorta ettiren aleyhine olması durumunda TTK’da yer alan hükümler uygulanacaktır. Bunun sebebi ise normlar hiyerarşisinde sigorta genel şartlarının kanunun altında yer almasıdır.

II. ZORUNLU DEPREM SİGORTASINDA SÖZLEŞME ÖNCESİ BEYAN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. Kavram ve Hukuki Niteliği

Beyan²⁸ kelime anlamı olarak; ‘bildirme, söyleme, açıklama, anlatma, açık söyleme, ifade’ demektir²⁹. Bu terim borçlar hukukunda ise; bir iradenin, görüşün ya da duygunun ilgiliye ulaşması için açıklanan söz, yazı ve işaretten ibaret bir eylem olarak tanımlanmaktadır³⁰.

Sigorta sözleşmesi kurulmadan önce sigorta ettirenin beyanı bir tasavvur (düşünce) açıklaması niteliğindedir³¹. Sigorta ettirenin beyanı ile yeni bir hukuki işlem kurulmamakta, sözleşmenin kurulması için gerekli olan bilgiler sigortacıya ulaştırılmaktadır³².

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyanda bulunmasına ilişkin TTK’de beyan yükümlülüğü kenar başlığı altında düzenleme yapılmıştır. Yükümlülük borcu³³ da kapsayan bir üst kavramdır. Kanunda sigorta ettirenin borç ve yükümlülükleri ifadesinin kullanılması da bu sebeple eleştirilmiştir³⁴.

Sigorta ettirenin beyan davranışını yerine getirmesinin dava ve talep edilememesi, ayrıca yerine getirilmemesi halinde sigorta ettirenin hak kaybına uğraması nedeniyle sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün hukuki niteliği ise ‘kulfet’ tir³⁵.

A. Beyan Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi

1. Şekli

Sigorta ettiren beyan yükümlülüğünü yerine getirirken bu yükümlülüğün ne şekilde olacağına dair kanunda hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple sigorta ettiren

²⁸ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunda beyan yerine “ihbar”, Avrupa Sigorta Sözleşmesi Hukuku İlkelerine (ASSHİ) ise “bildirim” ifadesi kullanılmıştır.

²⁹ Kelime.com (Erişim:01/10/2024).

³⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25th edn, Yetkin Yayınları 2020) 137; Ahmet M Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20th edn, Turhan Kitabevi 2016) 41.

³¹ Eren (n 30) 169; Kılıçoğlu (n 30) 39.

³² Aydın (n 6) 26; Öztan (n 7) 11; Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku*, vol I (Onikilevha Yayıncılık 2016) 388.

³³ Borç, alacaklının talebe yetkili olduğu, borçlunun da ifa etmek zorunda olduğu bir hukuki ilişkidir.

³⁴ Ünan (n 33) 389; Kender (n 8) 290.

³⁵ Özdamar (n 7) 83; Aydın (n 6) 10; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar and Mehmet Özdamar, *Sigorta Hukuku* (6th edn, Yetkin Yayınları 2023) 171; Kulfet, hukuk düzeni tarafından kişiye yüklenen ve yerine getirilmemesi halinde bir hakkın kaybına veya elde edilememesine neden olan davranıştır.

resmi, yazılı ya da sözlü olmak üzere istediği şekilde beyan yükümlülüğünü yerine getirebilir. Ancak kanunda şekil serbestliği tanınsa da ispat kolaylığı sağlaması amacıyla sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü yazılı şekilde yerine getirmesinde yarar bulunmaktadır.

Beyan yükümlülüğüne ilişkin kanunda şekil şartı öngörülme de diğer sigorta genel şartlarında³⁶ olduğu gibi ZDSGS C.5'te beyanın yerine getirilmesine ilişkin yazılı şekle uyulmasına dair hükümler yer almaktadır. Öncelikle sigorta genel şartlarının normlar hiyerarşisi itibarıyla kanundan sonra gelmektedir. Kanunda şekil serbestliğinin tanınmasına rağmen sigorta genel şartları ile beyan yükümlülüğünün yerine getirilmesinde şekil şartının aranması normlar hiyerarşisine aykırıdır. Bu sebeple sigorta genel şartlarında beyan yükümlülüğüne ilişkin şekil şartı düzenlemesi sigorta ettiren aleyhine uygulanamaz.

2. Zamanı

TTK md. 1435'te sigorta ettiren tarafından sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün yerine getirilme zamanı olarak "sözleşmenin yapılması sırası" olarak belirtilmiştir. Ancak bu ifade ile yükümlülüğün ne zaman başlayıp ne zaman bittiğinin tespiti mümkün değildir. Kanunda kullanılan "sözleşmenin yapılması sırasında" ifadesindeki belirsizlik a.F. VVG § 16 Abs. 1'deki "bei der Schließung des Vertrags" ifadenin birebir çevrilmesinden kaynaklanmaktadır³⁷. TTK md. 1443'te "teklifin yapılması ile kabulü arasındaki" ifade ile sözleşmenin kurulması anına kadar sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün devam ettiği anlaşılmaktadır. TTK. md. 1435'de "sözleşmenin yapılması sırasında" ifadesinin "sözleşmenin kurulduğu an" olarak değerlendirilmelidir.

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü sözleşmenin kurulması ile sona ermektedir. Ancak bu yükümlülüğün ne zaman başlayacağını tespiti yükümlülüğün yerine getirilme usulüne göre farklılık arz eder. Liste usulü ile beyan yükümlülüğü yerine getiriliyorsa sigortacı tarafından listenin sigorta ettirene verilmesi ile sigorta ettirenin yükümlülüğü başlar. Kendiliğinden beyan usulünde ise sözleşme görüşmelerine başlanması beyan yükümlülüğünün de başlangıcıdır³⁸.

³⁶ Sağlık Sigortası Genel Şartları, Yangın Sigortası Genel Şartları, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası) Genel Şartları, Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları, Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları.

³⁷ Aydın (n 6) 142.

³⁸ Zehra Şeker Öğüz, *Sözleşme Öncesi İhbar Görevi* (Filiz Kitabevi 2010) 89; Aydın (n 6) 143; İrem Aral Eldeleklioğlu, '6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü' (2012) 18(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 725-732, 728; Belin Köroğlu Ölmez, 'Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü' (2016) 1(2) Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 265-291, 272.

3. Usulü

Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü yerine getirmesinde kullanılabilecek üç farklı usul vardır. Bunlar liste usulü, kendiliğinden beyan usulü³⁹ ve karma usuldür.

Kendiliğinden beyan usulünde sigorta ettiren, sigortacının rizikoyu değerlendirebilmesi için gerekli olan bilgilerin yegâne sahibidir. Sigorta ettiren, sigortacının herhangi bir dahli olmaksızın rizikonun değerlendirilmesine etki edebilecek tüm hususları sigortacıya bildirmekle yükümlüdür⁴⁰.

Liste usulünde sigortacı mesleki tecrübesi sayesinde elde etmiş olduğu birikim ile her bir sigorta türüne ait rizikoya etki edebilecek önemli hususları sigorta ettirene sormaktadır⁴¹. Her ne kadar soru listesi terimi kullanılsa da listede birden çok soru yer alabileceği gibi tek soruda yer alabilir⁴².

Karma usulde ise kendiliğinden beyan usulü veya liste usulü esas alınmaktadır. Buna göre liste usulü esas alınan karma sistemde sigortacı tarafından verilen soruların cevaplanmasının yanı sıra önemli hususların sigortacıya beyan edilmesi gerekmektedir. Kendiliğinden beyan usulünün esas alındığı karma usulde ise sigorta ettirenin kendiliğinden beyanda bulunmasına ek olarak sigortacının sorduğu soruların cevaplanması gerekmektedir⁴³.

TTK md. 1435'te sigorta ettirenin beyan usulü kendiliğinden beyan usulünün esas alındığı karma sistemdir. Sigorta ettirenin bildiği ve bilmesi gereken tüm önemli hususları bildirmesi gerektiği ayrıca sigortacı tarafından sorularında önemli husus olduğu anılan hükümde düzenlenmiştir. Sigorta ettirenin bildiği ve bilmesi gereken önemli hususların yanı sıra sigortacı tarafından soru sorulması durumunda bunları da cevaplaması gerekmektedir. Sigortacı tarafından sorulan sorular aksi sigorta ettiren tarafından kanıtlanmadığı sürece önemli sayılır. Sigortacının cevaplarına hiç cevap veya gereği gibi cevap verilmemesi beyan yükümlülüğünün ihlaline sebep olur.

ZDS ise beyan yükümlülüğü liste usulü ile yerine getirilmektedir. Sigorta ettiren sigortacı tarafından hazırlanan soru listesinde yer alan ifadeleri tam ve doğru doldurmalıdır. Uygulamada ise sigorta ettirenin sigortacı tarafından sorulan soruların dışında bilgi verme imkânı bulunmamaktadır⁴⁴.

³⁹ Öztan (n 7) 74; Şeker Ögüz (n 39) 102; Aydın (n 6) 108: Öztan ve Şeker Ögüz “beyan usulü” terimini kullanırken, Aydın “kendiliğinden beyan usulü” terimini kullanmıştır. Aydın’ın bizim de katıldığımız görüşünde belirttiği gibi sigorta ettiren beyan yükümlülüğünü sigortacının dahli olmadan kendiliğinden yerine getirmektedir. Ayrıca beyan usulü terimi diğer iki usulü de kapsayacak şekilde bir üst başlık olarak algılanabilir. Alman hukukunda da kendiliğinden beyan usulü için “spontane Anzeigepflicht” yani kendiliğinden beyan yükümlülüğü terimi kullanılmaktadır.

⁴⁰ Öztan (n 7) 74; Aydın (n 6) 108; Ağsakal (n 7) 39.

⁴¹ Öztan (n 7) 76; Ünan (n 33) 425; Ağsakal (n 7) 41.

⁴² Ünan (n 33) 427; Aydın (n 6) 111.

⁴³ Öztan (n 7) 79; Köroğlu Ölmez (n 39) 275; Ağsakal (n 7) 46.

⁴⁴ Sigorta şirketlerinin online teklif alma formları matbu olarak hazırlanmıştır ve bu formlarda doldurulması istenilen bilgiler şunlardır: konutun brüt yüz ölçümü, hasar durumu, yapının tarzı, adresi, kullanım şekli, kat sayısı, bulunduğu kat ve inşaa yılı.

4. Tarafları

a. Yükümlü

Sigorta sözleşmesinin taraflarından biri sigortacı diğeri ise sigorta ettirendir⁴⁵. Sigorta ettirenin prim ödeme borcundan sonra gelen en önemli yükümlülüğü beyan yükümlülüğüdür. Sigorta ettiren gerçek kişi ise beyan yükümlülüğünü bizzat yerine getirebileceği gibi temsilci aracılığıyla da yerine getirebilir.

Sigorta ettiren küçük ya da kısıtlı ise beyan yükümlülüğü yasal temsilcisi tarafından yerine getirilebileceği gibi küçük veyahut kısıtlı tarafından da yerine getirilebilir. Beyan da bulunmanın tasavvur açıklaması niteliğinde olması sebebiyle küçük ya da kısıtlının; yasal temsilcisinin izni ya da onayı olmaksızın bizzat beyan yükümlülüğünü yerine getirebilir⁴⁶.

Tüzel kişi adına tüzel kişinin yetkili organı beyan yükümlülüğünü yerine getirir. Yetkili organın birden fazla kişiden oluşması halinde herhangi birinin beyan yükümlülüğünü yerine getirmesi yeterlidir. Ancak yetkili organı oluşturan kişilerden birinin beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde bu ihlal tüzel kişiye atfedilir⁴⁷.

TTK md. 1412'ye göre sigorta sözleşmesinden haberi olması şartıyla sigortalı, lehtar ve temsilcinin bilgisi ve davranışı sigorta ettirene atfedilmektedir. Bu sebeple sigorta sözleşmesinden haberi olan sigortalı, lehtar ve temsilcisi içinde beyan yükümlülüğü bulunmaktadır.

Sigortacı müşteri çevresini genişletmek, sigorta ettirene kendisine uygun sigorta sözleşmesi yapmak için sigorta aracılardan yardım alır. Sigorta aracılarında biri de sigorta brokeridir. Sigorta brokeri, sigorta ettiren için ihtiyaçlarına en uygun sigorta sözleşmesini belirler ve sigorta ettirene sunar⁴⁸. SK md. 2'deki ifadeye göre broker, sigorta sözleşmesinin kurulmasına sigorta ettireni temsilen aracılık yapan kişi olarak tanımlanmıştır. SK'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte broker tanımında "Sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek" ifadesinin yer alması brokerin hukuki niteliğini simsar olmaktan çıkarmış ve *sui generis* bir şekle dönüştürmüştür⁴⁹. Brokerin temsil yetkisi kanundan doğmaktadır. Bu neden-

⁴⁵ ZDSGS Ç.1/3'te malikler veya intifa hakkı sahiplerinin sigorta ettiren sıfatına sahip olabileceği düzenlenmiştir.; Barlas (n 12) 139: 'Malik ve intifa hakkı sahibi haricinde diğeri aynı veya şahsi hak sahiplerinin ZDS yaptırma yükümlülüğü bulunmamaktadır.'.

⁴⁶ Theo Langheid and Roland Rixecker, *Versicherungsvertragsgesetz: VVG, Kommentar* (7th edn, C.H. Beck 2022) § 28 Rn. 33; Langheid/Wandt (n 6) § 28 Rn.98; karşı görüş yasal temsilci tarafından beyan yükümlülüğünün yerine getirilebileceğine ilişkin Rüffer/Halbach/Schimikowski (n 6) § 19 Rn. 42.

⁴⁷ Langheid/Rixecker (n 46) § 28 Rn. 34; Langheid/Wandt (n 6) § 19 Rn. 41; Rüffer/Halbach/Schimikowski (n 6) § 19 Rn. 42; Ernst Bruck and Hans Möller, *Großkommentar zum Versicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen und Allgemeinen Versicherungsbedingungen*, vol II (10th edn, De Gruyter 2024) § 28 Rn. 74.

⁴⁸ Kender (n 8) 152; Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 92.

⁴⁹ Mehmet Özdamar, 'Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği' (2008) 57(3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 525-560, 551.

le sigorta sözleşmesinin kurulmasına sigorta ettireni temsil ederek aracılık eden broker beyan yükümlüsüdür⁵⁰.

b. Muhatap

Sigorta sözleşmesinin taraflarından bir diğeri olan sigortacı sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün muhatabıdır. SK md. 3/1'e göre sigortacı sadece kooperatif veya anonim şirket şeklinde örgütlenebilir. Sigortacının tüzel kişiliğe sahip olması sebebiyle sigorta ettiren tarafından beyanın yetkili organ olan yönetim kuruluna karşı yerine getirilmesi gerekir. Ancak uygulamada sigorta şirketlerinin çok sayıda sigorta sözleşmesine taraf olması sebebiyle yönetim kurulu bu görevini farklı birimlere devretmektedir. Beyan yükümlülüğünün yetki devri yapılan sigorta şirketteki birimlere karşı yerine getirilmesi yeterlidir.

Sigortacının sigorta ettirenlerle doğrudan buluşması, sözleşme yapması her zaman mümkün değildir. Sigortacının nam ve hesabına sigorta sözleşmesine aracılık etmeyi veya sigortacı adına sözleşme yapmayı meslek edinen kişi sigorta acentesidir. (SK md.2/1-m) TTK md. 1416'ya göre sigorta ettiren tarafından yapılacak tebliğ ve bildirimler, aracılık eden veya sigortacı ad ve hesabına sözleşme yapan acenteye yapılabilir. Anılan hüküm çerçevesinde beyan yükümlülüğünün muhataplarından biri de sigorta acentesidir.

ZDS'de sigortacı konumunda DASK yer almaktadır. Ancak DASK doğrudan sigorta ettirenle sözleşme yapmamakta, sigorta şirketleri ve onların acenteleri aracılığıyla sözleşme yapmaktadır⁵¹. ZDS'de muhatap DASK ile sözleşme yapmaya yetkili sigorta şirketi ve onun acentesidir.

5. Kapsamı

TTK md. 1435'e göre sigorta ettirenin sözleşme öncesi bildiği ve bilmesi gereken tüm önemli hususlar sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün kapsamını belirler. Bu kapsamın belirlenmesi yükümlülüğün ihlalinin tespiti bakımından önem arz etmektedir.

Önemli husus kavramı kanunda yer alan düzenlemeye göre sigorta sözleşmesinin yapılmamasına veya değişik şartlarla yapılmasına neden olan hususlardır. Anılan hükümde yer alan "değişik şartlarda" ifadesi öğretilerde eleştirilmektedir. Sigorta sözleşmesinin değişik şartlarla yapılması her zaman sigortacı aleyhine olmaz, aksine değişen şartlar sigortacının lehine de olabilir. Bu nedenle değişik şartlarda ifadesinin yerine ağır şartlarda ifadesinin kullanılması daha isabetlidir⁵². Ayrıca anılan hükme

⁵⁰ Şeker Öğüz (39) 76; Aydın (n 6) 92; Özdamar (n 50) 109.

⁵¹ Doğal Afet Sigortaları Kurumu Çalışma Esasları Yönetmeliği md. 23/1: Kurum tarafından verilen zorunlu deprem sigortası ve diğer sigorta teminatları, Kurum tarafından doğrudan satış uygulamaları yoluyla veya Kurum nam ve hesabına sigorta sözleşmesi yapmaya yetkili sigorta şirketleri ve bu şirketlerin acenteleri tarafından sunulur.?

⁵² Şeker Öğüz (n 39) 96; Kender (n 8) 297, Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 181.

göre sigortacı tarafından sorulan sorular da aksi ispat edilene kadar önemli sayılır.

Sigorta ettiren sözleşme kurulmadan önce bildiği hususları yani vakıf olduğu hususları beyan etmekle yükümlüdür. Sigorta ettiren sözleşme öncesinde sadece sözleşmenin kurulmasına kadar olan süreçte sahip olduğu bilgileri beyan etmelidir⁵³. Beyan edilecek durumlar hakkında bilgi sahibi olmak, sigorta ettirenin sözleşmeye dayalı beyanını sunmadan önce bunlardan haberdar olmasıdır⁵⁴.

Kanun koyucu sigorta ettirenin sadece bildiği değil bilmesi gereken hususları da beyan yükümlülüğüne kapsamına almıştır. Buna göre sigorta ettiren makul bir çaba ile ulaşabileceği bilgilere de sahip olduğu kabul edilir. Aksi halde sigorta ettirenin bazı bilgilere sahip olmaktan kaçınması söz konusu olabilir.

Sigorta ettirenin bilmesi gereken hususlar ifadesinin geniş olarak yorumlanması sigorta ettirenin bilmediği hususları da kapsayacağı için sakıncalıdır. Kanunda geçen bilmesi gereken ifadesi ile kastedilen sigorta ettirenin dürüstlük kuralları çerçevesinde elde edebileceği bilgilerdir⁵⁵. Sigorta ettirenin makul bir araştırma sonucu elde edebileceği bilgiler bilmesi gereken hususlardır⁵⁶.

ZDS açısından sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün kapsamı incelendiğinde ZDSGŞ C.2’de sigorta ettirenin beyan etmesi gereken hususlar konutun brüt yüz ölçümü, hasar durumu, yapının tarzı ve adresi gibi hususlar olarak belirtilmiştir. Anılan hükümde geçen “gibi” ifadesi ile sayılan hususlarla beyan yükümlülüğünün kapsamının sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. ZDS’nin yapılmasına veya daha ağır şartlarda yapılmasına sebep olabilecek hususların da beyan edilmesi gerekir. Ancak uygulamada sigorta şirketleri ZDSGŞ’de beyan edilmesi gereken hususlar olarak belirtilenlerden başka yapının kullanım şeklinin, kat sayısının, bulunduğu katın ve inşaat yılının beyanını talep etmektedir.

6. Amacı

Sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü, sigortacı ve sigorta ettirenin sözleşme özgürlüğü kapsamında sigorta sözleşmesinin tarafını, içeriğini belirleyebilmelerini sağlamaktadır. Sözleşme öncesi sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünü hukuka uygun bir şekilde yerine getirmesi sigortacının sözleşmeyi hangi şartlar altında yapacağını belirlemesini sağlamaktadır.

Sigorta sözleşmeleri güven esasına dayalı sözleşmelerdir. Dürüstlük kuralından doğan güven esası, sözleşmelerde borçların ifası ve hakların kullanılmasında özen yükümlülüğünü ortaya çıkarmaktadır. Sigortacı; sigorta ettiren tarafından sağlanan

⁵³ Roland Michael Beckmann and Annemarie Matusche-Beckmann, *Versicherungsrechts-Handbuch* (4th edn, C.H. Beck 2025) § 14 Rn.56; Şeker Öğüz (n 39) 103; Aydın (n 6) 232.

⁵⁴ Langheid and Wandt (n 6) § 19 Rn.57; Kender (n 8) 301; Aydın (n 6) 233; Ünan (n 33) 418.

⁵⁵ Ünan (n 33) 412: ‘... “bilmesi gereken” hususları da kapsayacağı çözümü, kısaca “Nelson körlüğü” (teleskopu görmeyen göze yerleştirme) olarak tanımlanan uygulamalara tepkinin ürünüdür. Bu anlayışa göre, sigorta ettiren bir hususu öğrenmekten kaçınma yoluna gidememelidir.’

⁵⁶ Aydın (n 6) 234; Ünan (n 33) 411.

bilgilere dayanarak, sigortalanacak riski kapsamlı ve doğru bir şekilde değerlendirir, başvuru sahibini belirli bir risk grubuna tahsis eder, primi doğru hesaplar ve muafiyetleri belirler⁵⁷.

B. Beyan yükümlülüğünün İhlali ve Yaptırım

1. Beyan Yükümlülüğünün İhlali

Sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü sigorta ettirenin hiç veya gereği gibi beyanda bulunmaması ile ihlal edilir. Sigorta ettirenin sözleşme öncesinde önemli hususları sigortacıya beyan etmemesi ya da eksik beyan etmesinin beyan yükümlülüğünün ihlali olduğu açıktır.

Kendiliğinden beyan usulünün esas alındığı karma usulde sigorta ettiren önemli hususları kendisi değerlendirerek sözleşme öncesinde bunları sigortacıya beyan etmelidir. Sigorta ettirenin önemli hususları değerlendirmede hatalı davranması beyan yükümlülüğünün ihlaline sebep olabilir. Ayrıca sigortacı tarafından liste verilmişse verilen listede yer alan sorular eksiksiz ve doğru ifadelerle doldurulmalıdır⁵⁸. Sigorta ettirenin sorulardan biri ya da birkaçı cevaplamamasına rağmen sigortacının sigorta sözleşmesi kurması halinde ise sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlali oluşmaz. (TTK md. 1442/1-c)

ZDS'de en çok uyuşmazlığa sebep olan sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü ihlallerinden ilki yapının yüz ölçümüne ilişkindir. Çoğu zaman sigorta ettiren tarafından daha az prim ödemek amacıyla yapının yüz ölçümü olduğundan daha az gösterilmektedir⁵⁹. Sigortacı tarafından yapının brüt yüz ölçümü sigorta tazminatının hesaplanmasında esas alınmaktadır. Bu yüz ölçümünün hesaplanmasında yapının ortak alanları dahil edilmemektedir. Oysa ZDS kapsamına ortak alanlardan sigortalının payına düşen kısmı da girmektedir. ZDS'ye konu olan yapının yüz ölçümü hesaplanırken sadece bağımsız bölüm değil, ortak alanlardan sigorta ettirenin payına düşen kısmın da yüz ölçümüne eklenerek beyan edilmesi gerekir. Ancak uygulamada sadece bağımsız bölümün yüz ölçümünün ZDS kurulmadan önce beyan edilmesi eksik sigortanın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır⁶⁰.

Bir diğer ihlal örneği ise yapının hasar durumuna ilişkindir. Özellikle daha önceden yaşanan deprem ya da yapının mimari projesinden kaynaklanan hasar duru-

⁵⁷ Aral Eldeleklioğlu (n 39) 726; Köroğlu Ölmez (n 39) 281; Ağsakal (n 7) 8; Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 180; Aydın (n 6) 18.

⁵⁸ Aral Eldeleklioğlu (n 39) 727; Köroğlu Ölmez (n 39) 272; Aydın (n 6) 243; Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 181; Ünan (n 33) 411;

⁵⁹ <https://sigortagazetesi.com/dask-bile-sasirdi-meger-konutlar-39-metrekare-gosterilmis/> (Erişim:10/10/2024) 'En düşük prim olan 90 lirayı ödemek amacıyla, konutların üçte birinin 39 metrekare olarak gösterildiği tespit edilmiştir.' (Erişim:10/10/2024); <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/dask-baskanindan-ucuz-police-alacagim-diye-yanlis-metrekare-beyan-etmeyin-uyarisi>: '150 metrekarelik ev olanlar 10 metrekarelik poliçe yaptırmışlar.'

⁶⁰ Sarıaslan (n 10) 457.

munun sözleşme yapılmadan önce hiç beyan edilmemesi veya hasar durumunun olduğundan farklı beyan edilmesi sebebiyle uyumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Ancak yapının sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü ihlal edilerek olduğundan farklı beyan edilmesinin tespiti her zaman mümkün değildir. Özellikle ispat yükünün TTK md. 1409/2'ye göre sigortacı da olduğu göz önüne alınırsa sigorta ettirenin hasar durumuna ilişkin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal ettiğinin ispatı oldukça zordur. Ayrıca Yargıtay tarafından hasar durumu ile ilgili sözleşme yapılmadan önce DASK'ın tespit yapması gerektiği, eğer bu tespit yapılmamışsa sigorta ettirenin hasar durumuna ilişkin yanlış beyanda bulunmasının sigortacının sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı kararı verilmiştir⁶¹. Ancak Yargıtay'ın Kararı'na katılmak mümkün değildir. Sigortacının sorumluluğunun kanunda öngörülen sınırlarını aşarak basiretli tacir gibi davranma yükümlülüğüne dayandırılması, TTK md. 1435 vd. öngörülen sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü hükümlerini de işlevsiz hale getirmektedir.

Yargı kararlarına yansıyan ZDS'de beyan yükümlülüğü ihlal hallerinden biri de yapı tarzıdır. Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği'ne göre çelik, betonarme, karkas yapılar; yağma kâgir yapılar ve diğer yapılar olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Sigorta ettiren ZDS'ye konu olan yapının tarzını gerçeğe uygun bir şekilde beyan etmekle yükümlüdür⁶³.

Tamamı sinai ve ticari olarak kullanılan yapılar ZDS'de teminatın kapsamı dışındadır. Ancak mesken olarak inşa edilmiş; bir kısmı ticarethane, büro gibi amaçlarla kullanılan yapılar ise ZDS teminatı kapsamındadır. Büro, ticarethane gibi amaçlarla kullanılan bağımsız bölümün konut olarak beyan edilmesi sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlali niteliğindedir.

2. Yaptırım

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde sigortacı tarafından uygulanacak yaptırımlar ihlalin riziko gerçekleşmesinden önce

⁶¹ Yetiş Şamlı (n 23) 125; Yılmaz (n 25) 223: 'Yargıtay, DASK'ın sözleşme öncesi hasar tespiti yapma zorunluluğu olmadığı halde, bu yükümlülüğü getirip taraflar arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Ancak, bu yaklaşımın yasal dayanağı bulunmamaktadır. Yargıtay'ın bu zorunluluğu «basiretli tacir» ilkesine dayandırması da tartışmalıdır. Basiretli tacir ilkesi, ticari faaliyetlerde öngörü ve dikkatle hareket etmeyi gerektirir, ancak sigorta sözleşmelerinde hasar tespiti gibi teknik bir yükümlülük için doğrudan bir dayanak teşkil etmez. Bu durum, sigorta edenin sorumluluğunu genişletmekte ve yasal çerçeve dışında bir yükümlülük yaratmaktadır.'

⁶² Yargıtay 17. HD, E. 2015/15888, K. 2016/9527, T. 31.10.2016: 'Binaların sigortalanmadan önce hasar durumunun belirlenmesi ve sigorta işlemlerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği konusunda sorumluluğun, basiretli bir tacir gibi davranması gereken davalı kuruma ait olduğu anlaşılmaktadır.'; Yargıtay, 17. HD, E. 2016/19249, K. 2019/9233, T. 10.10.2019: '... Dava konusu yapının orta veya ağır hasarlı olduğu kabul edilse bile, poliçeyi düzenleyip sigorta primini tahsil eden davalı kurum, hasarlı binayı sigorta eksperine inceletip DASK poliçesi düzenlememe yükümlülüğüne aykırı davrandığı için bu davranışının sonuçlarından hukuken sorumlu olmalıdır.'

⁶³ 17. HD, E. 2015/1188, K. 2017/11485, K.11.12.2017: '...bina taş duvarlı bina olduğu halde yağma kargir bina olarak beyan edilmesi, davacının poliçe tanzimi sırasındaki beyan yükümlülüğüne aykırılığı oluşturur.'

veya sonra tespit edilmesine göre farklılık arz etmektedir. TTK ve ZDSGS’de sigortacının sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlali halinde sahip olduğu haklar benzer olmakla birlikte kusur ve bağlantı yönü ile birbirinden ayrılmaktadır⁶⁴.

a. Riziko Gerçekleşmeden Önce

Sigortacı riziko gerçekleşmeden önce ihlali tespit ederse sigorta sözleşmesinden cayabileceği gibi prim farkını da isteyebilir. Sigortacı cayma hakkını, ihlali öğrendiği tarihten itibaren on beş gün içerisinde kullanmalıdır. Sigortacı on beş gün içinde cayma hakkını kullanamaması cayma hakkından vazgeçtiği anlamına gelir. Sigortacı cayma hakkını kullanmak yerine on beş gün içerisinde prim farkını da talep edebilir. Sigortacı tarafından talep edilen prim on gün içinde kabul edilmezse sözleşmeden cayıldığı kabul edilir. (TTK md. 1439/1, 1440) Sigortacının sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlalini tespit etmesi halinde sigorta ettirenin kusuru şart değildir. Sigortacı, sigorta ettiren ihlali gerçekleştirirken kusursuz olsa dahi yaptırım uygulayabilir⁶⁵.

ZDSGS C-2/2’de sigorta ettirenin riziko gerçekleşmeden önce beyan yükümlülüğünün ihlalinin tespiti halinde (orta ve ağır hasarlı yapının kasten beyan edilmemesi hali hariç) sigortacının on beş gün içerisinde prim farkının ödenmesini talep edebilir. Ancak anılan hükümde sigorta ettirenin kaç gün içerisinde prim farkını ödemesi gerektiğine ve prim farkını ödememesi halinde ne olacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Açıkça sigortacıya TTK’de olduğu gibi cayma hakkı tanınmadığı için prim farkı ödenmediğinde sigortacının cayma hakkını kullanması mümkün değildir. Bu durumda sigorta sözleşmesi eksik sigorta hükümlerine göre devam etmeli ve riziko gerçekleştiğinde ödenen prim ile ödenmesi gereken prim arasındaki orana göre sigorta tazminatı ödenmelidir.

Riziko gerçekleşmeden önce ZDS’de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde sigortacının sahip olduğu haklar bakımından ZDSGS ve TTK hükümleri karşılaştırıldığında ZDSGS hükümlerinin sigorta ettiren lehine olduğu görülmektedir. Bu sebeple ZDS’de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlal ettiği riziko gerçekleşmeden önce tespit edilmesi halinde sigortacı prim farkının on beş gün içerisinde ödenmesini talep edebilir. Bu süre içerisinde sigorta ettirenin prim farkını ödememesi halinde sigorta sözleşmesi eksik sigorta hükümlerine göre devam eder.

ZDSGS C-2/4’e göre yapının orta hasarlı veya ağır hasarlı olması sözleşme öncesi sigorta ettiren tarafından kasten bildirilmemesi halinde sigortacı sigorta sözleşmesinden cayabilir. Caymanın hükümlerinin düzenlendiği TTK md 1441’in gerekçesinde caymanın hukuki niteliğine ilişkin ortaya çıkan görüş ayrılıklarına

⁶⁴ Yetiş Şamlı (n 23) 122.

⁶⁵ Aydın (n 6) 309; Ünan (n 33) 419; Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 182; Köroğlu Ölmez (n 39) 281; Ağsagal (n 7) 145.

son verilmek istendiği ve caymanın geçmişe etkili olarak sonuç doğuracağı belirtilmiştir. Caymanın hukuki niteliği, olan hukuk açısından dönmedir. Ancak her ne kadar sigorta sözleşmesi geçmişe etkili olarak sona erse de sigorta ettirenin kasıtlı ihlali durumunda sigortacı rizikoyu taşıdığı süreye ait prime hak kazanır. Orta veya ağır hasarlı yapıya ilişkin kasıtlı ihlal halinde uygulanacak yaptırımlar bakımından ZDSGŞ ve TTK'de yer alan hükümler paralellik arz etmektedir. Sigortacının prim farkını talep edebileceği gibi sözleşmeden cayabilmesi de mümkündür. Seçim hakkı sigortacıya aittir.

b. Riziko gerçekleşikten sonra

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal ettiği uygulamada çoğunlukla riziko gerçekleşikten sonra tespit edilmektedir. İhlalin riziko gerçekleşikten sonra tespiti halinde sigortacıya tanınan haklar sigorta ettirenin kusuru ve bağlantıya göre farklılık arz etmektedir.

Riziko gerçekleşikten sonra ihlalin öğrenilmesi halinde en azından sigorta ettirenin bu ihlalde ihmali aranmaktadır. Sigorta ettirenin gerekli dikkat ve özeni göstermemesi sebebiyle ihlal gerçekleşmişse sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihmal sonucu ihlali durumu ortaya çıkmış olacaktır. Sigorta ettirenin ihmal sonucu ihlali rizikonun gerçekleşmesine veya sigorta tazminatı ya da bedeline etki etmişse sigorta ettirenin kusuru oranında sigorta tazminatı ya da bedelinden indirim yapılır. (TTK md. 1439/2) Ancak sigorta ettirenin ihmalen ihlali ile gerçekleşen riziko veya sigorta tazminatı ya da bedeli arasında bağlantı yoksa sigortacı herhangi bir yaptırım da uygulayamayacaktır⁶⁶.

Sigorta ettiren bilerek ve isteyerek beyan yükümlülüğüne aykırı davranmışsa kasten ihlal hali vardır. Sigorta ettirenin kasten ihlali durumunda sigortacının uygulayacağı yaptırım bağlantısının varlığı durumunda sigorta bedelinin veya tazminatının ödenmemesi, bağlantının bulunmaması halinde ise ödenen ile ödenmesi gereken prim oranında sigorta tazminatından veya bedelinde indirimdir. (TTK md. 1439/2)

ZDSGŞ'de ise sigorta ettirenin beyan ile yükümlü olduğu yapıya ilişkin olarak örnekleme yoluyla sayılan hususlar riziko ile bağlantılıdır. Bu hususların rizikonun gerçekleşmesine etkisi olmasa da sigorta tazminatına etki ettiği açıktır. Bu sebeple ZDSGŞ'de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda TTK'da olduğu gibi yaptırım uygulanması veya yaptırımın farklılık arz etmesi bakımından bağlantı aranmamıştır.

ZDSGŞ'de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü kapsamında bildirilmesi gereken hususlar uygulanacak yaptırımlar bakımından orta veya ağır hasar durumu ile yapının yüzölçümü, yapım yılı, yapı tarzı ve adresi gibi hususlar olarak ikiye ayrılmıştır.

⁶⁶ Ünan (n 33) 442; Köroğlu Ölmez (n 39) 286; Ağsagal (n 7) 169.

ZDSGS C-2/4 yapının orta veya ağır hasarlı olduğunun kasten sigorta ettiren tarafından beyan edilmemesi durumunda sigortacının sigorta sözleşmesinden caya-bileceği ve prime hak kazanacağı düzenlenmiştir. Sigorta sözleşmesini sona erdiren sebeplerden biri rizikonun gerçekleşmesi ve tam ziyanın ortaya çıkmasıdır⁶⁷. Bu sebeple riziko gerçekleştikten sonra tam ziya ortaya çıkmışsa sigorta sözleşmesi sona ereceği için cayma hakkının sigortacı tarafından kullanılması mümkün değildir. ZDSGS’de yer alan sigortacının riziko gerçekleştikten sonra kullanabileceği cayma hakkının TTK’de olduğu gibi sigorta ödemesini yerine getirmekten kurtulması şeklinde düzenlenmesi gerekir⁶⁸. Ancak riziko kısmi zarara sebep olmuşsa sigorta sözleşmesi sona ermediği için sigortacı cayma hakkını kullanabilir. Sigorta ettiren ZDS’de yapının orta veya ağır hasarlı olduğuna ilişkin beyan yükümlülüğünü kasten yerine getirmediği riziko gerçekleştikten sonra tespit edilmişse TTK md. 1439/2’ye göre sigortacı sigorta tazminatı ödemez.

ZDSGS C-2/3’te sigorta ettirenin yapının orta veya ağır hasarlı olması hali hariç, yapının yüz ölçümü, yapım yılı, yapı tarzı ve adresi gibi hususları sözleşme öncesi beyan etmeyi kasten ihlal etmesi durumunda ödenen prim ile gerçek durum bilinsydi ödenecek primin oranına göre sigorta tazminatında indirim yapılır. Sigorta ettirenin anılan hususları kasten beyan etmemesi durumunda sigortacının TTK md. 1439/2’ye göre sigorta tazminatını ödemekten kurtulması mümkün değildir. Zira ZDSGS’de yer alan eksik sigorta hükümlerine göre sigorta tazminatında indirim yapılması sigorta ettirenin lehinedir.

Yargıtay tarafından verilen bir Karar’da⁶⁹ yapının az hasarlı olmasının beyan edilmesi gereken hususlardan olmadığı, ZDSGS’de yapının orta veya ağır hasarlı olması durumunda sigorta ettirenin beyan yükümlülüğünün bulunduğu belirtilmiştir. Ancak Yargıtay tarafından verilen bu Karar’a katılmak mümkün değildir. Zira yapının az hasarlı olması hususu ZDSGS’de beyan edilmesi gereken hususlar arasında açıkça yer almasa da C-2/1’de beyan edilmesi gereken hususlar sayıldıktan sonra “gibi” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifade ile beyan edilmesi gereken hususlara benzer nitelikte olan hususların da beyan edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Az hasarlı yapının hasarsız yapıya göre deprem rizikosu sonucunda daha fazla zarar uğrayacağı açıktır⁷⁰. Bu sebeple sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlü-

⁶⁷ Kender (n 8) 402; Ayhan, Çağlar and Özdamar (n 36) 220; Bozer (n 25) 38.

⁶⁸ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku – Cilt V, Yargı Kararları* (1st edn, Kasım 2019)

³⁸⁰.

⁶⁹ Yargıtay 17. HD, E. 2016 / 1556, K. 2019 / 2251, K.T. 28.02.2019: ‘... Dosya içeriğindeki İl Afad Müdürlüğü yazısına göre, davacının konutlarının zemin katında az hasar olduğu belirlenmiştir. Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları’nın C.2. maddesi, yalnızca geçmiş depremlerde oluşan orta veya daha ağır hasarların bildirilmesi gerektiğini öngördüğünden, davacının poliçe düzenlenirken konutlardaki az hasarı bildirmemesi, beyan yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilemez.’.

⁷⁰ Marco Di Ludovico and others, ‘Relationships Between Empirical Damage and Direct/Indirect Costs for the Assessment of Seismic Loss Scenarios’ (2022) Bulletin of Earthquake Engineering

lüğünü yerine getirirken yapı az hasarlı ise bu durumu da beyan etmelidir. Sigorta ettirenin yapının az hasarlı olduğunu kasten beyan etmemesi durumunda ödenen prim ile ödenmesi gereken primin oranına göre sigorta tazminatında indirim yapılır.

ZDS'de sigorta ettirenin ihmalen sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda ise TTK md.1439/2'de yer alan kusur oranına göre sigorta tazminatında indirim ve ZDSGS'de yer alan eksik sigorta hükümlerine göre sigorta tazminatında indirim somut olaya uygulanarak ortaya çıkan sonuçtan sigorta ettiren lehine olanı sigortacı tarafından uygulanmalıdır⁷¹.

3. Cayma Hakkının Düşmesi

Sigorta ettiren sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesine rağmen sigortacı tarafından cayma hakkının kullanılması her zaman mümkün değildir. TTK md. 1442'de cayma hakkının düşmesi kenar başlığı ile sigortacının cayma hakkını kullanamayacağı durumlar cayma hakkından vazgeçilmesi, cayma hakkının kullanılmasına sebep olan ihlalin sigortacıdan kaynaklanması ve cevapsız bırakılan bir veya birden çok soruya rağmen sigorta sözleşmesinin kurulması olarak düzenlenmiştir.

TTK md 1442'de yer alan cayma hakkının düşmesinin sebepleri tahdidi olarak sayılmamıştır. Anılan hükümde yer alan durumlarda yanında genel hükümlerde veya can sigortasına ilişkin hükümlerde yer alan sebeplerde cayma hakkının düşmesine neden olabilir⁷².

Cayma hakkının düşmesi durumunda sigortacı sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlaline dayanan diğer yaptırımları da uygulayamayacaktır. Sigortacı tarafından sigorta ettirene sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlali durumunda uygulanabilecek en ağır yaptırım cayma hakkıdır. Sigortacının cayma hakkının düşmesine sebep olan durumların varlığı prim farkı isteme, sigorta ödemesinden muafiyet ve sigorta ödemesinden indirim gibi yaptırımların da uygulanmasına engeldir⁷³.

Sigorta ettiren tarafından gereği gibi yerine getirilmeyen sözleşme öncesi beyan yükümlülüğüne rağmen sigortacı tarafından gerçek durumun bilinmesi halinde sigortacı cayma hakkını kullanamaz. (TTK md. 1438) Anılan hükmü kanun koyucu tarafından sigortacının cayma hakkının düştüğü hallerin yer aldığı TTK md. 1442'de değil, md. 1438'de sigortacı tarafından gerçek durumun bilinmesi kenar başlığında düzenlenmiştir. Kanun koyucunun düzenlemeyi bu şekilde yapmasının amacı sigortacının gerçek durumu bilmesinin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün

1-26, 'Az hasarlı yapının, yeni bir depremde daha fazla hasar alma ihtimali hasarsız bir yapıya göre daha yüksektir. Bunun sebebi ise yapıyı oluşturan birleşenlerde zayıflama, depreme karşı direncin zayıflaması ve fark edilemeyen yapısal hasarlar olabilir. Deprem sonrası yapılan araştırmalarda az hasarlı yapıların hasarsız yapılara göre daha fazla zarar gördüğünü açığa çıkarmıştır.'

⁷¹ Ünan (n 66) 381.

⁷² Aydın (n 6) 334; Kender (n 8) 303.

⁷³ Ünan (n 33) 361; Aral Eldeleklioğlu (n 39) 732; Aydın (n 6) 334.

ihlalini ortadan kaldırması olarak anlaşılmaktadır⁷⁴. Sigorta ettiren tarafından yanlış ya da hiç beyanda bulunulmamasına rağmen sigortacının beyanı gereken hususta bilgisi varsa artık sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlalden bahsedilemez⁷⁵. Sigortacı sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlali gerçekleşmediği için cayma hakkını kullanamaz.

TTK md. 1440/2'ye göre sigortacı cayma hakkını on beş günlük süre içerisinde kullanmalıdır. Sigortacının ihlali öğrenmesi ile bu süre başlar. Sigortacının on beş günlük süre içerisinde cayma beyanını sigorta ettirene göndermiş olması yeterlidir⁷⁶. Cayma hakkının kullanılması için kanunda öngörülen süre hak düşürücü süredir. Sigortacının süresi içerisinde cayma hakkını kullanmaması zımni olarak cayma hakkından vazgeçtiğini gösterir⁷⁷.

ZDSGŞ'de sigortacının cayma hakkına ilişkin hüküm bulunmamaktadır. TTK'nin cayma hakkının düşmesine ilişkin hükümleri ZDS'de de uygulanacaktır.

III. ZORUNLU DEPREM SİGORTASINDA BİNA KİMLİK SERTİFİKASI

Bina Kimlik Sertifikası (BKS) 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle zorunlu hale getirilmiştir. BKS yapıya ilişkin teknik ve gerekli bilgilerin yer aldığı; bu bilgilere yapı sahibinin, ilgililerin ve kamu görevlilerinin kolay bir şekilde ulaşabilmesini sağlayan her bina için oluşturulmuş eşsiz (unique) kimlik numarasıdır⁷⁸. Binalar için kullanılan apartman adları yerine artık BKS kullanılması öngörülmektedir⁷⁹. Daha önce uygulanmaya başlanan Ulusal Adres Veri Tabanı Kodu ile yapıya ilişkin yalnızca adres bilgilerine ulaşılmaktadır. BKS ise yapıya ilişkin tüm teknik ve genel bilgileri içermektedir. BKS sayesinde binanın adresi, yapı tarzı, yapı malzemesi, bina kat sayısı, yapım yılı, brüt yüz ölçümü, daha

⁷⁴ Ağsakal (n 7) 182; Ünan (n 33) 534; Aydın (n 6) 354.

⁷⁵ Yargıtay 17. HD E.2019/6044, K.2020/3736: 'DASK adına poliçe düzenlemeye yetkili bankada tapu bilgilerinin mevcut olduğu ve DASK poliçesi düzenlenirken davacıya ait konut bilgileri yerine büro bilgilerinin yazılmasında davacıya atfedilecek bir kusur olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, davalı banka şubesinin 07.11.2019 tarihli yazısına göre, poliçelerin düzenlenmesinde davacıdan müşteri talimatı alınmadığı dikkate alındığında, riziko adresine ilişkin bilgilerin doğru beyan edilmesi yükümlülüğünün ihlal edildiğinden söz edilemez.'

⁷⁶ Ünan (n 33) 357; Aydın (n 6) 325-326: 'Önemli olan husus belirtilen süre içinde sigortacının bu hakkını kullanması olup; bu süre içerisinde sigorta ettirene ulaşması şart değildir. Sigorta ettirene ulaşmış olması cayma beyanının sonuç doğurması açısından önem arz etmektedir. Kanun'da geçen 'bildirilir' ifadesi ile cayma beyanının sigortacıya ulaşması gerektiği anlamı çıksa da kanun yer alan bu ifade hatalıdır. Bu ifade tarzından sanki on beş gün içinde cayma beyanının sigorta ettirene ulaşmış olması gibi bir anlam çıkmaktadır. Oysaki böyle bir yorum tarzı Kanun'daki sürenin düzenleniş amacına hizmet etmez.'

⁷⁷ Ağsakal (n 7) 182; Aydın (n 6) 313; Ünan (n 33) 357.

⁷⁸ Sibel Süer Toybıyık, *Coğrafi Tabanlı Türkiye Bina Envanterinin Oluşturulması* (Uzmanlık Tezi, 2017) 2.

⁷⁹ Merşaa Aral and Gökhan Tunç, 'Türkiye'e Deprem Performansına Dayalı Bina Kimlik Bilgilerinin Oluşturulmasına Yönelik Çalışma ve Öneriler' (2021) 4(1) Afet ve Risk Dergisi 20-41, 33.

önceden geçirdiği tadilatlar, hasar durumu, yapı ruhsatı, kullanma izni, deprem testine karşı dayanıklılık sonuçları gibi bilgilere ulaşılabilir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından düzenlenen Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planında (USDEP) (2012-2023) bina envanterinin çıkarılarak risk ve hasar görülebilirliklerine göre yapıların gruplandırılabilmesi için BKS'ye geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. BKS'nin sigorta uygulamalarını da kolaylaştıracağı bu planda ifade edilmiştir⁸⁰.

BKS yapımı tamamlanan binalara uygulanmaya başlanmıştır. Binaların yaşına göre diğer binalara da kademeleri olarak BKS'nin uygulanması planlanmaktadır. BKS sayesinde bina ile ilgili teknik ve genel bilgilere ulaşılmasının yanı sıra beş yılda bir yıl yapılacak denetimlerle yapıya ilişkin değişiklik olup olmadığına erişim sağlanabilecektir⁸¹.

BKS motorlu taşıtlardaki plaka uygulamasına benzemektedir. Ayrıca nasıl motorlu taşıtlar düzenli aralıklarla muayene ediliyorsa benzer bir uygulama binalar için de getirilmiştir. Motorlu taşıtlarda plaka bilgisi ve TRAMER sorgusu ile araca ilişkin hasar bilgisine ulaşılabilmesi gibi BKS ile binaya ilişkin geçmiş hasar ya da tadilat bilgilerine ulaşmak mümkün olacaktır.

ZDS'de sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü kapsamında yer alan tüm hususların BKS ile tespit edilebilmesi, bu yükümlülüğün ihlal edilmesini ortadan kaldıracaktır. Sigorta ettirenin sözleşme öncesi sigortacıya BKS'yi bildirmesi bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için yeterli olacaktır. Bu sayede sigortacı binaya ilişkin tüm bilgilere vâkıf olacaktır.

ZDS'de sigorta ettiren sözleşmeye konu yapıya ilişkin bilgilerin tamamını bilemeyebilir. Örneğin sigorta ettirenin malik olmadan önce yapıda meydana gelen hasarları veya tadilatları bilmesi mümkün değildir. Ancak BKS'de önemli hasarların ve tadilatların kaydedilecek olması sigorta ettirenin ve sigortacının bu bilgilere kolayca ulaşabilmesini sağlar. Ayrıca yapı yüz ölçümünün hesaplanmasında sadece bağımsız bölüm değil; ortak alanlardan sigorta ettirenin payının da dahil edilmesi gerekir. Ancak uygulamada sadece bağımsız bölümün yüz ölçümü beyan edilmekte ve eksik sigorta ortaya çıkmaktadır. BKS'nin uygulanması ile ortaya çıkan bu sorun da yapının yüz ölçümüne ilişkin bilgilerin yer alması sayesinde ortadan kalkacaktır.

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlali sigortacının sigorta primini eksik hesaplamasına neden olmakta bu durum ise taşıdığı riziko ile prim dengesini bozmaktadır. BKS, sigortacının eksik prim hesaplanması sebebiyle zararının oluşmasını engelleyecektir. Sigorta ettiren açısından ise BKS'nin sözleşme öncesi beyan edilmesi ile bu yükümlülüğünün ihlali sonucunda sigorta

⁸⁰ AFAD, *Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023* (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Şubat 2013) 35.

⁸¹ <https://www.indyturk.com/node/350471/haber/art%C4%B1k-her-binan%C4%B1n-%C3%A7ip-li-kimlik-levhas%C4%B1-olacak> (Erişim: 17/10/2024).

güvencesinden mahrum kalma ihtimali ortadan kalkacaktır. Sonuç olarak BKS'nin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün yerine getirilmesinde kullanılması hem sigorta ettiren hem de sigortacı açısından bu yükümlülüğün ihlalinin yol açtığı sorunları ortadan kaldıracaktır.

SONUÇ

Deprem sigortasının zorunlu olması deprem kuşağında yer alan ülkemiz açısından hem bireysel hem de kamusal fayda sebebiyle yerinde bir uygulamadır. Ancak bu zorunluluğun daha sıkı bir şekilde uygulanabilmesi açısından sadece su ve elektrik aboneliklerinde değil, özellikle en sık değiştirilen abonelik olan internet aboneliklerinde de ZDS aranması gerekmektedir.

ZDSGŞ'nin hem TTK'den hem de ASK'den önce hazırlanmış ve yürürlüğe girmiş olması sebebiyle anılan kanunlarda yer alan hükümlerle çelişen ifadeler ZDSGŞ'de yer almaktadır. Bu sebeple ZDSGŞ'nin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

ZDS'de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan etmesi gereken hususlar ZDSGŞ C.1/3'te sayılmıştır. Ancak beyan edilmesi gereken hususların anılan hükümde yer alan ifadelerle sınırlı olmadığı benzer durumlarında beyan edilmesi gerektiği mevcut düzenlemede yer alan "gibi" ifadesinden anlaşılmaktadır.

Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda sigortacı tarafından uygulanabilecek yaptırımlar ve bu yükümlülüğün kapsamı TTK ve ZDSGŞ farklılık arz etmektedir. Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğüne ilişkin TTK md. 1435 vd. hükümlerinin md. 1452/3'e göre nispi emredici nitelikte olduğu ve sigorta ettiren, lehtar veya sigortalı aleyhine değiştirilemeyeceği düzenlenmiştir. TTK'de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü bildiği ve bilmesi gereken tüm önemli hususları kapsamaktadır. Ancak ZDSGŞ'de beyan edilmesi gereken hususlar örnekleme yoluyla sayılmıştır. ZDSGŞ sigorta ettiren lehine olduğu için ZDS sigorta ettirenin sadece ZDSGŞ'de yer alan ve benzer olan hususları beyan etmesi yeterlidir.

ZDSGŞ C-2/2'de sigorta ettirenin riziko gerçekleşmeden önce beyan yükümlülüğünün ihlalinin tespiti halinde (orta ve ağır hasarlı yapının kasten beyan edilmemesi hali hariç) sigortacının on beş gün içerisinde prim farkının ödenmesini talep edebilir. Ancak anılan hükümde sigorta ettirenin kaç gün içerisinde prim farkını ödemesi gerektiğine ve prim farkını ödememesi halinde ne olacağına ilişkin bir düzenleme yoktur. Açıkça sigortacıya TTK'de olduğu gibi cayma hakkı tanınmadığı için prim farkı ödenmediğinde sigortacının cayma hakkını kullanması mümkün değildir. Bu durumda sigorta sözleşmesi eksik sigorta hükümlerine göre devam etmeli ve riziko gerçekleştiğinde ödenen prim ile ödenmesi gereken prim arasındaki orana göre sigorta tazminatı ödenmelidir. Eğer sigorta ettirenin yapının orta veya ağır hasarlı olduğunu kasten beyan etmediği riziko gerçekleşmeden önce tespit edilirse sigortacı cayma hakkını kullanabilir. Ancak sigortacı prim farkını talep ederek sözleşmeye devam da edebilir.

ZDS riziko gerçekleştikten sonra beyan yükümlülüğünün tespiti durumunda sigorta ettirene uygulanacak yaptırımlar TTK ve ZDSGŞ farklı düzenlenmiştir. ZDSGŞ’de sigorta ettirenin yapının ağır veya orta hasarlı olmasına ilişkin beyan yükümlülüğünün kasten ihlal edilmesi durumunda cayma hakkı tanınmıştır. Ancak cayma hakkının kullanılması tam ziyaya sebep olan rizikodan sonra mümkün değildir. Bu sebeple sigortacının ZDSGŞ’de yer alan cayma hakkının TTK md. 1439/2’de olduğu gibi sigorta tazminatı veya bedeli ödemedenden kurtulması şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir.

BKS ülkemizde yeni uygulanmaya başlanmış bir sistemdir. USDEP kapsamında hedeflenen sigorta uygulamasında BKS’nin kullanılmasıyla özellikle sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünden kaynaklanan uyuşmazlıkların ortaya çıkması engellenecektir. BKS’nin tüm yapılara uygulanması zaman ve ekonomik bakımdan güç olsa da özellikle sigorta hukuku bakımın sağlayacağı fayda göz önüne alındığında, bu uygulamanın kullanılmasıyla uzun vadede sigorta primlerinin düşmesi ve sigortacının eksik prim hesaplaması sebebiyle uğradığı zararın ortadan kalması gibi önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca BKS, ZDS’de sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü ihlal etmesinin önüne geçerek özellikle riziko gerçekleştikten sonraki süreçte sigorta tazminatına kavuşmasını da sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

AFAD, *Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2023* (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Şubat 2013).

Ağsakal İ, *Sigorta Sözleşmesinde Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğüne Aykırılık ve Sonuçları* (Adalet Yayınevi 2015).

Aral Eldeleklioğlu İ, ‘6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapılmasında Beyan Yükümlülüğü’ (2012) 18(2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 725-732.

Aral M and Tunç G, ‘Türkiye’de Deprem Performansına Dayalı Bina Kimlik Bilgilerinin Oluşturulmasına Yönelik Çalışma ve Öneriler’ (2021) 4(1) Afet ve Risk Dergisi 20-41.

Aydın S, *Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün İhlali ve İhlal Halinde Sigortacının Hakları: Özellikle Oranlama Sistemine Göre Tazminattan İndirim Hakkı* (Seçkin Yayıncılık 2018).

Ayhan R, Çağlar H and Özdamar M, *Sigorta Hukuku* (6th edn, Yetkin Yayınları 2023).

Barlas N, ‘Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları’ (2011) 15(3-4) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 113-156.

Beckmann R M and Matusche-Beckmann A (eds), *Versicherungsrechts-Handbuch* (4th edn, C.H. Beck 2025).

Bozer A, *Sigorta Hukuku: Genel Hükümler, Bazı Sigorta Türleri* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2004).

-----, ‘Zorunlu Deprem Sigortası’ (2001) 21(1) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 243-254.

Bruck E and Möller H, *Großkommentar zum Versicherungsvertragsgesetz mit Nebengesetzen und Allgemeinen Versicherungsbedingungen, vol II* (10th edn, De Gruyter 2024).

Demirci S, ‘Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar’ (2023) 81(6) Ankara Barosu Dergisi 23-64.

Di Ludovico M and others, ‘Relationships Between Empirical Damage and Direct/ Indirect Costs for the Assessment of Seismic Loss Scenarios’ (2022) Bulletin of Earthquake Engineering 1-26.

Eren A, ‘Anayasa Mahkemesinin Kanun Hükmünde Kararnamelere İlişkin İçtihadı Doğrultusunda Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Değerlendirilmesi’ (2019) 36(1) Anayasa Yargısı Dergisi 1-72.

Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25th edn, Yetkin Yayınları 2020).

Kayıhan Ş, ‘Zorunlu Deprem Sigortası’ (2004) 8(1-2) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 497-516.

Kender R, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku* (17th edn, Oniki Levha Yayınları 2021).

Kılıçoğlu A M, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (20th edn, Turhan Kitabevi 2016).

Köroğlu Ölmez B, ‘Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğü’ (2016) 1(2) Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 265-291.

Langheid T and Rixecker R, *Versicherungsvertragsgesetz: VVG, Kommentar* (7th edn, C.H. Beck 2022).

Langheid T and Wandt M (eds), *Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz Band 1: §§ 1-99, VVG-InfoV* (3rd edn, C.H. Beck 2022).

Özbasan K, ‘Zorunlu Deprem Sigortasına Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması’ (2023) 36(168) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 401-409.

Özdamar M, ‘Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği’ (2008) 57(3) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 525-560.

Öztan F, *Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1966).

Rüffer W, Halbach D and Schimikowski P (eds), *Versicherungsvertragsgesetz* (5th edn, Nomos 2024).

Şahin Y and Pehlivan A, ‘Doğal Afet Risklerini Paylaşma Aracı Olarak “Deprem Sigortası”’ (2007) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Afet Sempozyumu 5.7.

Sarıaslan M, 'Zorunlu Deprem Sigortası ve Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Doğabilecek Hukuki İhtilaflar' (2023) 36(169) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 407-470.

Şeker Öğüz Z, *Sözleşme Öncesi İhbar Görevi* (Filiz Kitabevi 2010).

Seven V, 'Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun (DASK) Hukuki Durumu ve Kahramanmaraş Depremi Sonucunda Ortaya Çıkan Güncel Gelişmeler' (2024) 36(171) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 255-288.

Toybıyık Süer S, *Coğrafi Tabanlı Türkiye Bina Envanterinin Oluşturulması* (Uzmanlık Tezi, 2017).

Ünan S, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku – Cilt I* (Oniki Levha Yayınları 2016).

-----, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku – Cilt V, Yargı Kararları* (Kasım 2019)

-----, 'Zorunlu Deprem Sigortası, Zorunlu Deprem Sigortası Paneli' (2011) 1 Sigorta Hukuku Dergisi 87-97.

Yetiş Şamlı K, 'Yargıtay Kararları ışığında Zorunlu Deprem Sigortasına İlişkin Bazı Sorunlar' (2023) Sorumluluk Hukuku Sempozyumu-II Bildiri Kitabı 97-144 (Filiz Kitabevi).

Yılmaz G, 'Zorunlu Deprem Sigortasında Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Sözleşme Öncesi Hasar Tespiti Yapma Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi' (2021) Uluslararası Deprem Hukuku Sempozyumu Bildiri Kitabı 197-224 (İstanbul Medipol Üniversitesi Yayınları).

Yongalık A, 'Zorunlu Deprem Sigortası' (2001) 21(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 151-174.

<https://www.indyturk.com/node/350471/haber/art%C4%B1k-her-binan%C4%B1n-%C3%A7ipli-kimlik-levhas%C4%B1-olacak>.

<https://sigortagazetesi.com/dask-bile-sasirdi-meger-konutlar-39-metrekare-gosterilmis/>.

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/dask-baskanindan-ucuz-police-alacagim-diye-yanlis-metrekare-beyan-etmeyin-uyarisi>.

<https://www.aa.com.tr/tr/6-subat-depremlerinin-birinci-yili/dask-6-subat-depremleri-icin-35-milyar-liralik-hasar-odemesi-yapti/3128347>.

https://dask.gov.tr/upload/basin_bultenleri/2023/Kahramanmara%C5%9F%20Deprem%20Raporu_B%C3%BClten_270323.pdf.

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/zorunlu-afet-sigortasi-kisa-surede-devreye-girecek/3242923>.

